

тя: «медичні послуги», «медичне обслуговування»; слід окреслити порядок надання послуг медичними закладами або аси́станс-організаціями; визначити правове становище останніх у зобов'язанні, що виникає з договору медичного страхування між страховиком та страхувальником. Отже, до цього нормативного акта можуть бути включені і положення про інший вид договору в сфері медичного страхування, а саме про договір з надання медичних послуг між страховою компанією та медичним закладом.

Щодо такого виду, як договір страхування професійної відповідальності, то очевидно є потреба існування принаймні підзаконного нормативно-правового акта, яким встановлювалися б обов'язкові умови страхування профе-

сійної відповідальності медичних працівників, порядок укладення таких договорів та порядок здійснення виплат.

Для запровадження широкого використання таких договорів на практиці необхідною є не тільки нормативна деталізація наведених вище договірних конструкцій, але й прискорений економічний розвиток країни. Медичне страхування має бути підтримано нормативно-правовою базою, удосконаленням податкової політики та державного нагляду, підвищенням фінансової надійності страховиків, страхової культури населення, що забезпечить статус договорів у сфері медичного страхування як фінансового інструменту реалізації прав особи на охорону здоров'я та медичну допомогу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болотіна Н. Б. Медичне право у системі України / Н. Б. Болотіна // Право України. – 1999. – № 7. – С. 116–121.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
3. Про страхування : Закон України від 30 квітня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 78.
4. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23 вересня 1999 року // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 49. – Ст. 403.
5. Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівників та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 1998 року № 1642 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1642-98-%D0%BF>.
6. Про створення мережі установ з організації медичної допомоги «Аси́станс-Україна» : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 1998 року // Офіційний вісник України. – 1998. – № 49. – Ст. 29.
7. Уралова Ю. П. Щодо умов виконання договорів медичного страхування через організацію аси́станс / Ю. П. Уралова // Право і суспільство. – 2012. – № 3. – С. 110–113.
8. Морозов А. М. Професійна відповідальність лікаря (досвід зарубіжних країн) / А. М. Морозов, А. В. Степаненко, С. В. Кучеренко // Український нейрохірургічний журнал. – 2004. – № 4. – С. 88–92.

УДК 347.63+347.4(477)

ПОНЯТТЯ ТА РОЛЬ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

**Рибак К.О.,
магістрант**

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

У науковій статті розкривається поняття сурогатного материнства з визначенням форм сурогатного материнства, його ознак та варіантів, режимів сурогатного материнства, а також морально-етичні проблеми, які пов'язані з програмою сурогатного материнства та ставлення суспільства до допоміжних репродуктивних технологій методом сурогатного материнства.

Ключові слова: сурогатне материнство, поняття, форми, режими, варіанти сурогатного материнства, проблеми.

Рибак Е.О. / ПОНЯТИЕ СУРРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ / Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля, Украина

В научной статье раскрывается понятие суррогатного материнства с определением форм суррогатного материнства, его признаков и вариантов, режимов суррогатного материнства, а также морально-этические проблемы, связанные с программой суррогатного материнства и отношение общества к вспомогательным репродуктивным технологиям методом суррогатного материнства.

Ключевые слова: суррогатное материнство, понятие, формы, режимы, варианты суррогатного материнства, проблемы.

Rybak K.O. / CONCEPT AND ROLE OF SURROGATE MOTHERHOOD IN MODERN SOCIETY / Alfred Nobel University Dnipropetrovsk, Ukraine

In the scientific article the concept of surrogacy with certain forms of surrogacy, features and options for surrogacy, surrogacy modes, as well as moral and ethical issues related to surrogacy programs, and public attitudes towards the method of assisted reproductive technologies surrogacy.

It should be noted that modern scientific articles questions about concepts and understanding of the types of surrogate motherhood in modern society virtually not disclosed. However, this issue is of particular relevance in modern terms today, because development of reproductive technologies required to analyze and determine all features of this relationship.

Purpose of the article is the definition of surrogacy from a legal point of view, its types and modes of use, and the role of surrogate motherhood and understanding in society.

Surrogacy involves embryo transfer derived fertilization the biological mother – the wife, the sperm of the biological father – a man carrying a child and biologically «alien» for women. Translating in medical terminology, this procedure is called in vitro fertilization and can only be done in specialized medical institutions highly qualified specialists.

From a legal point of view surrogacy is a contract under which a woman agrees to bear a child for a third person or persons.

Key words: surrogacy, notion, forms, modes, options for surrogacy problems.

Варто відмітити, що у новітніх наукових статтях питання щодо поняття, видів та розуміння сурогатного материнства в сучасному суспільстві практично не розкривається. Проте, це питання набуває особливої актуальності у сучасних умовах сьогодення, адже розвиток репродуктивних технологій вимагає здійснення аналізу та визначення усіх особливостей цих відносин.

Метою статті є визначення поняття сурогатного материнства з правової точки зору, його видів та режимів застосування, а також ролі та розуміння сурогатного материнства у суспільстві.

В першу чергу, хотілося б звернути увагу на те, що в українському законодавстві донедавна взагалі не було визначення сурогатного материнства, навіть у вигляді норм, які б посилались на міжнародні акти. Через брак вітчизняного терміну доводилося звертатися до формулювання, прийнятого Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) у 2001 році, у якому зазначається, що: «Гестаційний кур'єр: жінка, у якій вагітність наступила в результаті запліднення ооцитів, що належать третій стороні, сперматозоїдами, що належать третій стороні. Вона виношує вагітність з тією умовою або договором, що батьками народженої дитини будуть один або обидві людини, чий гамети використовувалися для запліднення».

Гестаційний кур'єр – це, звичайно, сурогатна мати. Показово, що слова «мати» або «батьки» в цьому визначенні навіть не використовуються, що свідчить про те, що ВООЗ розцінює відносини між донорами та сурогатною матір'ю в першу чергу як договірні [1].

Законодавство України на сьогоднішній день не має єдиного затвердженого закону про репродуктивне здоров'я, який би визначав поняття сурогатного материнства і належним чином регулював здійснення цієї процедури в Україні [2], лише деякі законодавчі акти опосередковано згадують про це і замість терміна «сурогатне материнство» вживають термінологію, в якій міститься метод допоміжних репродуктивних технологій, наприклад, ст. 123 СК України. Єдиний нормативний акт, який у своєму змісті містить словосполучення «сурогатне материнство» без його тлумачення, а лише зазначає, що є необхідними умови для проведення сурогатного материнства, алгоритм здійснення допоміжних репродуктивних технологій методом сурогатного материнства, показання до сурогатного материнства, а також перелік документів, необхідних для проведення сурогатного материнства, з боку сурогатної матері [3] – Порядок про застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні №787 від 09 вересня 2013 року.

У зв'язку з цим, визначення та сутність сурогатного материнства розкрито з медичної точки зору. Сурогатне материнство припускає перенесення ембріона, отриманого заплідненням яйцеклітини біологічної матері – дружини, спермою біологічного батька – чоловіка, і виношування дитини біологічно «чужою» для жінки. Перекладаючи на медичну термінологію, така процедура називається «екстракорпоральне запліднення» і може здійснюватися тільки в спеціалізованих медичних установах висококваліфікованими фахівцями [4].

З точки зору К. Фаракшиної, в класичному розумінні сурогатне материнство – це допоміжна репродуктивна технологія, при застосуванні якої жінка добровільно погоджується завагітніти з метою виносити і народити біологічно чужу їй дитину, яка буде потім передана на виховання іншим особам – генетичним батькам. Вони і будуть юридично вважатися батьками даної дитини, незважаючи на те, що його виносила і народила сурогатна мати [5].

Підхід до визначення даного поняття і його критеріїв (ознак) можна, також, зустріти в наукових та теоретичних роботах вітчизняних вчених і юристів-практиків. В. Леженін вважає, що сурогатне материнство – це виношування жінкою-добровольцем плоду, отриманого при заплідненні

донорської яйцеклітини донорськими сперматозоїдами і перенесеного в її матку. Наведене визначення не передбачає можливості використання генетичного матеріалу самих наречених батьків, крім того, не містить вказівок на характер відносин, що виникають між сурогатною матір'ю і подружжям (нареченими батьками) [6].

Відповідно до доповіді, представленої доктором юридичних наук Клер де ла Хуг і директором Європейського центру закону і правосуддя (European Centre for Law and Justice) доктором юридичних наук Грегором Пюпенком [7], під сурогатним материнством розуміють зачаття дитини, що відбувається або в утробі сурогатної матері за допомогою штучного запліднення спермою замовника-батька або донора (що робить її генетичною та біологічною матір'ю дитини), або взагалі, методом екстракорпорального запліднення, з подальшим перенесенням заплідненої яйцеклітини в матку гестаційного кур'єра. В останньому випадку для запліднення можуть використовуватися гамети обох батьків-замовників, одна – замовника і одна – донора, або і ті, й інші донорські. У народженій в результаті подібної процедури дитини може бути аж до шести батьків: генетична матір (донор яйцеклітини), генетичний батько (донор сперми), гестаційний кур'єр, її чоловік (згідно презумпції батьківства) і, нарешті, подружжя-замовники.

З юридичної точки зору сурогатне материнство являє собою договір, згідно з яким жінка погоджується виносити дитину для третьої особи або осіб [7].

Зокрема, А. Пурге у своїй дисертаційній роботі [8] говорить про те, що з точки зору сімейного права, сурогатне материнство являє собою комплексний інститут, що охоплює норми, що регулюють відносини між безплідними особами, які бажають скористатися послугами жінки в цілях виношування і народження для них дитини із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, і сурогатною матір'ю, включаючи участь медичної організації як посередника між сурогатною матір'ю і замовниками.

Відтак, Ю. Чернишова виділяє основні принципи інституту сурогатного материнства [9]:

- захист прав і свобод людини і громадянина у сфері здійснення прав на сурогатне материнство;
- добровільність дачі згоди сурогатної матері на імплантацію ембріона;
- здійснення прав на сурогатне материнство згідно з волею і інтересами осіб, без обмеження законних прав, інтересів і свобод інших осіб;
- надання всебічного і широкого спектру інформації громадянам про сурогатне материнство;
- партнерська співпраця з установами та організаціями, які займаються охороною репродуктивного здоров'я населення;
- виняток комерціалізації в даній сфері діяльності;
- виконання договірних зобов'язань;
- недопущення зловживань шляхом вимагання, шантажу, тиску з боку сурогатної матері на батьків-замовників.

Сьогодні сурогатне материнство класифікують за двома формами. Як генетичне материнство (традиційна форма), або як порівняно нове за технікою здійснення – гестаційне материнство.

Традиційне сурогатне материнство передбачає біологічне споріднення між жінкою, яка виношує дитину для іншої пари, і цією дитиною [10].

Гестаційне сурогатне материнство з'явився тільки з розвитком допоміжних репродуктивних технологій і засобів терапії безпліддя. У цьому випадку сурогатна мати не має біологічного зв'язку з виношуваною нею дитиною. Вона виношує ембріон біологічних батьків-замовників, або потенційних батьків, які не мають біологічного споріднення з дитиною (якщо закон це дозволяє). Причому батьки-замовники (навіть потенційні), які мають медичні показання до використання донорських гамет (статевих клітин), до-

норської сперми або ж донорських ооцитів, або ж й того, й іншого разом, то вони в кожному разі будуть вважатися батьками дитини, яку виношує сурогатна матір [10].

Таким чином можна зробити висновок, що існує дві найважливіші ознаки сурогатного материнства:

– перша ознака – наявність генетичного зв'язку між особами (батьками), які очікують дитину, і дитиною (ембріоном);

– друга ознака – це наявність чіткої домовленості на виношування жінкою (сурогатною матір'ю) дитини з метою її передачі батькам після народження.

При цьому особливістю сурогатного материнства, що відрізняє даний метод від інших допоміжних репродуктивних технологій (наприклад, штучного запліднення і «простої» імплантації ембріона), є те, що окрім потенційних батьків (одного з них) з'являється третій суб'єкт, що має самостійні права, – сурогатна мати. В українському законодавстві це виражається в тому, що можливість виникнення батьківських прав в осіб, які очікують передачі дитини, поставлена в залежність від волі сурогатної матері, правовий статус якої продовжує залишатися досить невизначеним.

На території нашої країни традиційне сурогатство передбачає, що генетичними батьками дитини є сурогатна мати та батько дитини, і, відповідно, така форма традиційного сурогатного материнства в Україні заборонена, тому що за законом сурогатна мати не може бути одночасно донором яйцеклітини. Скористатися такою формою сурогатного материнства можна лише за тієї умови, якщо сурогатна мати відмовиться від дитини, а дружина біологічного батька зможе лише усиновити цю дитину, за згодою на те сурогатної матері.

Так, гендерне (традиційне) сурогатне материнство із застосуванням методу штучної інсеминації сурогатної матері в Україні не передбачено і регулюється звичайним сімейним правом – тобто, «традиційна» сурогатна мати, яка народила дитину, повинна бути записана його матір'ю, батьківство має встановлюватися через спільну заяву з біологічним батьком. При цьому дружина біологічного батька повністю випадає з даної схеми і може тільки в майбутньому усиновити дитину свого чоловіка – після отримання згоди сурогатної матері або її відмови від дитини. Таким чином, подружжя, яке бажає, щоб запрошена ними сурогатна мама виступила і в якості донора яйцеклітин, а також у разі використання донорських яйцеклітин і / або сперматозоїдів третіх осіб, зіштовхуються зі складнощами при встановленні батьківських прав відносно дитини, оскільки це питання не врегульоване на законодавчому рівні [2].

З медичної точки зору існує п'ять варіантів сурогатного материнства [11], залежно від того чий біологічний матеріал був використаний:

– перший варіант – використання яйцеклітини дружини і сперми чоловіка (гестаційне сурогатне материнство). У даному варіанті повний генетичний зв'язок між біологічними батьками і дитиною;

– другий варіант – використання яйцеклітини дружини або яйцеклітини самотньої жінки і сперми донора (гестаційне сурогатне материнство). У даному варіанті неповний (усічений) генетичний зв'язок. Дитина генетично рідна тільки дружині або самотній жінці;

– третій варіант – використання яйцеклітини донора і сперми чоловіка (гестаційне сурогатне материнство). У даному варіанті неповний (усічений) генетичний зв'язок. Дитина генетично рідна тільки чоловікові / дружині;

– четвертий варіант – використання яйцеклітини донора і сперми донора (донорські ембріони) (гестаційне сурогатне материнство). У даному варіанті повністю відсутній генетичний зв'язок між дитиною і батьками;

– п'ятий варіант – використання яйцеклітини сурогатної матері і сперми чоловіка (традиційне сурогатне ма-

теринство). У даному варіанті неповний (усічений) генетичний зв'язок. Дитина генетично рідна тільки чоловікові. В даному випадку до сурогатної матері пред'являються більш підвищені вимоги, ніж у перших чотирьох варіантах, наприклад зовнішні дані, освіта та інші дані.

За дослідженнями, які проводились у 2013 році на запит Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в рамках проекту Координатора проектів ОБСЄ в Україні, було встановлено, що існуючу політику з регулювання питань використання репродуктивних технологій (включаючи сурогатне материнство) можна поділити на три основні режими, що регулюють ці питання [12]. Таким чином, було з'ясовано, що в нинішній час в світі існує альтруїстичний, дозвольний та заборонний режим з приводу використання послуг сурогатних матерів.

Альтруїстичний режим – це такий, коли сурогатне материнство дозволяється державою, але сурогатна матір отримує компенсацію витрат лише на медичне обслуговування та інші витрати, пов'язані з вагітністю. Майбутні батьки, що укладають договір із сурогатною матір'ю, не мають права сплачувати за послугу щодо виношування та народження дитини. Цей підхід має на меті уникнути перетворення на товар як сурогатної матері, так і дитини (що часто вважається продажем дітей). Альтруїстичний режим прийнятий в таких країнах: Австралія, Канада, Великобританія, Нідерланди, Бельгія.

Дозвольний режим – дозволяє сурогатне материнство на законодавчому рівні, з певним регулюванням деяких аспектів. Приклади країн: Грузія, Індія, Російська Федерація, Україна. Однак при цьому існують деякі варіації правового режиму. Наприклад, в Ізраїлі сурогатне материнство контролюється державою, тобто на кожен крок потрібно отримати дозвіл. У Південній Африці контракт із сурогатною матір'ю повинен бути підтверджений судом.

Заборонний режим, за яким укладання договорів про сурогатне материнство не дозволяється. Країни, які вирішили прийняти такий режим, керувалися морально-етичними принципами, такими як уникнення перетворення дітей на товар та експлуатації сурогатних матерів, а також з метою захисту їхніх інтересів. Прикладами таких країн є Франція, Швеція, Угорщина, Німеччина, Ісландія, Італія, Японія, Швейцарія, Пакистан, Саудівська Аравія, Сербія [12].

Незважаючи на те, що завдяки сурогатному материнству багато бездітних пар мають можливість завести дитину, як вірно відзначила Ю. Дронова, сурогатне материнство тягне за собою ряд проблем морально-етичного, психологічного та юридичного плану, які все ще чекають свого вирішення [8].

Оскільки, під мораллю розуміють систему норм і принципів поведінки людей у ставленні один до одного та до суспільства, а під етикою – філософську науку, об'єктом вивчення якої є мораль, моральність як форма суспільної свідомості, як одна з найважливіших сторін життєдіяльності людини, специфічне явище у суспільно-історичному житті, то досить важко визначити, що є допустимим для соціуму з морально-етичної точки зору, а що ні. У зв'язку з цим, сурогатне материнство є складним явищем для морального усвідомлення і породжує етично-проблемні питання [13].

Перша проблема – право гестаційної матері. Той факт, що вона змушена підписувати заздалегідь відмову від претензій, ставить її в положення відмови від прав. Нерідко такі матері змушені вдаватися до гестаційного материнства через важке матеріальне становище. Інакше кажучи, використовуючи сурогатну матір, замовники заздалегідь ставлять її в нерівноправне становище, купуючи її біологічний капітал за гроші. Це різновид економічного рабства, бо уявити, що хтось може добровільно і з задоволенням займатися цією справою, досить складно. У людському організмі, і особливо у психіці, закладені важливі

природні закономірності, які порушуються в ході договору про продаж тіла-інкубатора.

Друга проблема – дитина стає товаром, який купують і продають. Економічна об'єктивація ненародженої дитини відразу вносить за дужки його психологічну та біологічну суб'єктивність. Інакше кажучи, такий ембріон вважається предметом без всяких прав, без психічного життя і взагалі без душі. Те ж саме відбувається при дозволі абортів не за медичними показаннями. При здійсненні медичних маніпуляцій з припинення життя ембріона через зовнішні рішення ембріон априорі вважається об'єктом, він десуб'єктивірується. Простіше кажучи, в ситуації гестаційного материнства права дитини-ембріона ігноруються так само, як у випадку абортів припинення його життя [14].

І, нарешті, остання проблема відноситься, скоріше, до філософсько-релігійного порядку. Можливість (біологічна) мати дітей в певному віці і при наявності певних передумов – частина тисячолітнього світового порядку. Тут багато аспектів – від того, що називається «природним ходом» або природним відбором, до того, що називається долею. Технологічний прогрес весь час відсуває кордон між природним і протиприродним, роблячи сферу життя все більш неприродною. Цю тенденцію можна віднести до базових тенденцій постмодерну. Біда її в тому, що вона ігнорує повністю метафізику, вважає духовні основи життя людини свого роду формальними «витребеньками». І в цьому є дуже великий сумнів, бо закон збереження енергії незмінний: зникнення в одному місці, швидше за все, призводить до появи в іншому [14].

Взагалі ж, що стосується позиції Церкви з даного питання – священнослужителі підкреслюють, що ідея сурогатного материнства протирічить Біблії та християнському віровченню. «Проблема безпліддя – це, у першу чергу, проблема духовна, тому люди мають звертатися про допомогу насамперед до Бога, а не шукати гріховних альтернатив». З християнського погляду – це є чи не найбільшим гріхом, тому що зі слів протоієрея Дмитрія «сурогатне материнство подібно проституції. Жінка використовує своє тіло для того, щоб комусь народити дитя, ну, для його задоволення. Задоволення бути батьком, матір'ю. Сурогатне материнство також, як і просто проституція людини, – і чоловіка, і жінку – принижує. Справа в тому, що Бог створив людину не як знаряддя задоволення інших людей. У цьому випадку вони ставляться у нерівне становище – виходить, що один платить іншому не за його працю, не за його талант, а за експлуатацію того, що йому дано від Бога – його власне тіло. Людина використовується як якась ферма для вирощування людей. Це, звичайно, зовсім Богопротивна річ, яка суперечить біблійським заповідям» [15].

Так, в договорі про сурогатне материнство дитина розглядається як матеріальне благо, об'єкт торговельної угоди, як вже зазначалося, у зв'язку з чим у світі вже неодноразово виникали прецеденти щодо використання послуги сурогатного материнства.

В підтвердження вище наведених проблем є випадок доволі гучної судової справи в Сполучених Штатах Америки, коли було сказано, що жінка, яка виношує дитину,

виконує функцію машини, орендованої на період розвитку плоду – інкубатора. Відомий дитячий психолог доктор Лі Сальк (Lee Salk), який брав участь у справі про «дитину М» (Baby M), яка в 1998 році розглядалася у Верховному суді штату Нью-Джерсі, цей факт відкрито визнав. На суді він зажадав написати, що бездітні подружжя-позивачі наймали не сурогатну матір, а сурогатну матку.

Також було зазначено, що з жінкою і дитиною поведуться не як з живими людьми, а як з речами. Це з очевидністю суперечить, говорячи словами Загальної декларації прав людини, визнанню гідності, яка властива всім членам людської сім'ї. Поводження з людьми як з речами – відмітна особливість рабства і работоргівлі.

У своєму дослідженні Клер де ла Хуг і Грегор Пюпенк вважають, що за договором про сурогатне материнство жінка здає в оренду своє тіло. А здача в оренду власного тіла – це відмінна особливість проституції. На їх думку, все це доводить взаємозв'язок сурогатного материнства і торгівлі людьми [7].

З огляду на це, питання використання програми сурогатного материнства останнім часом все частіше вноситься на загальне обговорення, як з морально-етичної, психологічної точки зору, так і з питання правового регулювання. Прикладом такого обговорення є конференція, яка була організована в Брюсселі 23 лютого 2015 року робочою групою з біоетики при Комісії єпископів Європейського союзу. Темою для обговорення стала доповідь: «Сурогатне материнство, експлуатація жіночого тіла і торгівля людьми». Ця конференція, як пояснив генеральний секретар Комісії єпископів Європейського Союзу отець Патрік Дейлі, мала на меті обговорити різні питання біоетики та медицини з тим, щоб протягом року представити Європейському парламенту чітко сформульовану думку в контексті Європейського Союзу, особливо, що стосується питання сурогатного материнства [16]. Також 26 квітня 2012 року в Страсбурзі, в рамках весняної сесії парламентської Асамблеї Ради Європи пройшла конференція «Сурогатне материнство: порушення прав людини». Конференція, організована Європейським центром за закон і справедливість і фракцією Європейської народної партії в ПАРЄ, зібрала депутатів і громадських діячів з різних європейських країн для обговорення проблем сурогатного материнства. В рамках конференції було заслухано доповіді про порушення прав жінки і загрозу комерційної експлуатації сурогатної матері; обговорювались правові аспекти, зокрема, питання про визначення батьківських прав відносно дитини, в процесі зачаття, виношування і виховання якого задіяні кілька людей (біологічні батьки, донори статевих клітин, сурогатна мати і її чоловік); розглядалася проблема самоідентифікації та психологічного здоров'я дитини, народженої сурогатною матір'ю [17].

Сурогатне материнство, що виставляється як безкорисливий добровільний акт, як спосіб медичної допоміжної репродукції людини, що дозволяє безплідним парам мати дітей, на практиці відкриває дорогу всляким зловживанням, через брак дієвого законодавства, яке визначало б суть даної програми, як в світі, так і на території України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суррогатное материнство : юридическое сопровождение / Официальный сайт юридической фирмы «Ноктуа» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://noctua-consulting.ru/surrogatnoe-materinstvo-juridicheskoe-soprovozhdenie/>
2. Ковалько М. Репродуктивные технологи. Правовое сопровождение суррогатного материнства / М. Ковалько // ЮРИСТ&ЗАКОН [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.asterslaw.com/upload/iblock/41b/mmk_101.pdf
3. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні : Наказ Міністерства охорони здоров'я від 09 вересня 2013 року № 787 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 82. – Ст. 3064.
4. Правовое обеспечение суррогатного материнства / Официальный сайт международного центра по поддержке репродуктивных технологий «Parents life» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.parents-life.com/legislation/>
5. Фарақшина К. Ф. Предмет договора суррогатного материнства : теория и практика / К. Ф. Фарақшина // Актуальные проблемы российского права. – 2013. – №6 (31). – С. 738–742.
6. Сорокина Т. В. Суррогатное материнство : понятие и критерии его определения / Т. В. Сорокина // Вестник Волгоградского государственного университета. – 2010. – № 2-13 – С. 214–217.

7. Клэр де ла Хуг. Суррогатное материнство как нарушение прав человека и достоинства личности / Клэр де ла Хуг, Г. Пюпенк [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.familypolicy.ru/rep/int-13-051.pdf>
8. Пурге А. Р. Правовое регулирование суррогатного материнства как метода вспомогательных репродуктивных технологий : Дис. ... на соискание уч. степени канд. юрид. наук по спец. : 12.00.03 / А. Р. Пурге. – Душанбе, 2015. – 237 с.
9. Чернышева Ю. А. Понятие и правовая природа института суррогатного материнства в Российской Федерации / Ю. А. Чернышева // Закон и право. – 2011. – № 6. – С. 67–68.
10. Суррогатное материнство / Официальный сайт IRSTA (International Reproductive Technologies Support Agency) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.irts.com.ua/ru/surrogacy/>
11. Суррогатное материнство гестационное и традиционное / Официальный сайт центра «Семья» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://bankdonor.ru/novosti/38-surrogatnoe-materinstvo-gestatsionnoe-i-traditsionnoe>
12. Міжнародний досвід законодавчого регулювання питання використання репродуктивних технологій (включаючи сурогатне материнство) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <file:///C:/Users/Bars/Downloads.pdf>
13. Предмет і об'єкт етики / Етика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studies.in.ua/etic_seminar/2231-predmet-obyekt-etiki.html
14. Передоверенной материнство // newsme : Наука и здоровье. – 10 октября 2013 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://newsme.com.ua/ua/tech/2221567/>
15. Экстракорпоральное оплодотворение : от медицины к биоэтике // Православие и мир : ежедневное интернет-издание от 23 октября 2010 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pravmir.ru/ekstrakorporalnoe-oplodotvorenje-ot-mediciny-k-bioetike/>
16. Епископы Евросоюза выступили против сурогатного материнства / Сибирская католическая газета [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sibcatholic.ru/2015/02/25/episkopy-evrosoyuza-vystupili-protiv-surrogatnogo-materinstva/>
17. Европа обсуждает правомерность суррогатного материнства / Официальный сайт клиники репродуктивной медицины BioTexCom [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://biotex.com.ua/evropa-obsuzhdaet-pravomernost-surrogatnogo-materinstva/>

УДК 347.44

ДОГОВІР ЕКВАЙРИНГУ

Романенко І.Г.,
студентка*Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

У статті проаналізовано правову природу договору між еквайринговою установою та торговельним підприємством (договору еквайрингу). На основі загальних правил надання послуг еквайрингу у вітчизняних банках охарактеризовано типові обов'язки еквайрингових установ. Розглянуто відносини за договором у контексті відступлення прав вимоги.

Ключові слова: договір еквайрингу, договір на користь третьої особи, договір відступлення прав, цивільне право, банківські платіжні картки, електронні платіжні засоби.

Романенко И.Г. / ДОГОВОР ЭКВАЙРИНГА / Киевский национальный университета имени Тараса Шевченко, Украина

В статье проанализирована правовая природа договора между эквайринговым учреждением и торговым предприятием (договора эквайринга). На основе общих правил предоставления услуг эквайринга в отечественных банках охарактеризованы типичные обязанности эквайринговых учреждений. Рассмотрены отношения по договору в контексте уступки прав требования.

Ключевые слова: договор эквайринга, договор в пользу третьего лица, договор уступки прав, гражданское право, банковские платежные карточки, электронные платежные средства.

Romanenko I.G. / ACQUIRING CONTRACT / Taras Shevchenko national university of Kyiv, Ukraine

The article analyzed the legal nature of the contract between the acquiring institution and trading company (acquiring contract). In particular, it was determined that acquiring contract is the bilateral, onerous, consensual agreement. It solved the issue forms and recognition of the bases agreement concluded. It was determined the features of essential conditions, and the object of acquiring contract.

On the basis of the general rules of service acquiring domestic banks was described typical duties of acquiring institutions and commercial enterprises. It was considered controversial points contractual practices: in particular, the legality of establish different prices for goods depending on the payment method by trading enterprise that is a party to the contract of acquiring; validity of lien of the following claims in favor of commercial enterprise amounts debited from acquiring institution payment systems for transactions invalidated.

The author describes the agreement as a contract for acquiring favor of third persons which is set or not set in the contract, as well contract contain clauses the associated liability of the debtor. It was considered conditions for the recognition of a third person creditor of in the commitment based on the agreement of acquiring.

It examined the relationship by agreement in the context of transfer rights of claim. The right that belongs to the creditor under the commitments may be transferred to another person for his transaction (rights of claim) or move to another person under the law. Buyer pays for goods using a bank card. In this case the buyer is the third person to whom the contract acquiring a right of the buyer to pay for goods using a bank card. This raises the requirement of commercial enterprises to the customer in obtaining payment for goods. This requirement is documented on paper and (or) in electronic form. According to the contract of acquiring trade company sends this document to the acquiring company, and it pays for trade company the claim (less the amount of commissions).

Key words: acquiring contract, contract in favor of third person, contract of assignment of the rights, civil law, credit cards, electronic means of payment.

Зміст договору еквайрингу полягає в тому, що еквайрингова установа за винагороду надає підприємству торгівлі можливість прийому платежів за товари (послуги) з використанням банківських карт. Також на його підставі підприємство торгівлі кредитує покупця (власника банківської карти), а еквайрингова установа згодом відшкодує підприємству торгівлі суму виданого кредиту за рахунок коштів, отриманих у банку-емітента.

Пункт 1.6 ст. 1 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» представляє таке визначення еквайрингової установи (еквайра) – це юридична особа, яка здійснює еквайринг. Поняття еквайрингу наведено у п. 1.9 того ж документу – це послуга технологічного, інформаційного обслуговування розрахунків за операціями, що здійснюються з використанням електронних платіжних засобів у платіжній системі [1].